

Journalister i krig

Godt sceneportrett, men uten samtidsfokus.

Av Elisabeth Leinslie

Lise L. – journalist i krig

Manus: Liv Heløe og Kai Johnsen

Regi: Kai Johnsen

Lise L.: Tone Danielsen

Nationaltheatret, Malersalen, 27. august

I Stockholm bor det i dag en kvinnelig journalist og forfatter fra Kroatia. Hun ble født i Jugoslavia i 1949 og har opplevd den ufattelig brutale krigen som herjet landet under Slobodan Milošević. Gjennom en rekke bøker, reportasjer og essay har hun bidratt til økt forståelse av denne krigen. Jeg snakker om Slavenka Drakulić som presenterte sin tredje bok om krig og folkemord i tidligere Jugoslavia¹ på høstens litteraturfestival *Kapittel* i Stavanger.

Drakulić mener at serbere og kroateres kollektive fortregning av sin egen krigshistorie blokkerer for landenes økonomiske framtid og politiske stabilitet. Hun ønsker at samfunnene på Balkan skal åpne øynene for sannheten og starte diskusjoner omkring individuell skyld og kollektivt ansvar, og videre forhindring av nye konflikter. Rettssakene i domstolen i Haag, som langsomt avdekker sannheten omkring de verste krigsforbrytelser i Europa siden andre verdenskrig, er en viktig kilde for hennes nye bok.

Kobling

Drakulićs historie er en ypperlig parallell, fra vår samtid, til Lise Lindbæks historie. Gjennom å rapportere og opplyse folket om grusomme krigshendelser ønsket også Lindbæk å påvirke og kanskje hindre videre krigføring. Tematikken i Heløe og Johnsens sceniske portrett av Lise Lindbæk er med andre ord brennende dagsaktuell.

Som en del av repertoaret på Samtidsfestivalen 2005 skulle man tro at denne produksjonen på en eller annen måte ble relatert til vår samtid (bortsett fra å være nyskrevet dramatik). Men de som kom til teatersalen med slike tanker i hodet ble skuffet; produksjonen strander i sin egen autonomitet. Lindbæks livshistorie rulles opp i en forrykende fart og når aldri utover seg selv. Heløe og Johnsen kunne med fordel forsøkt å koble denne produksjonen til noe større – noe utenfor Lindbæks private sfære. Dette ville for øvrig vært i beste Lindbæks ånd: hun var stadig på jakt etter noe større å koble de små historiene til.

Fokus

Historien om Lise Lindbæk (1905-1961) er historien om en eventyrlysten og rotløs individualist som driver råkjør på seg selv og sine nærmeste. Hun er en kvinne som i stor grad styres av arbeidslivets mot- og medgang. Mens familien (spesielt datteren) hjemme i Norge ligger som et teppe av dårlig samvittighet og klaustrofobisk tilhørighet over henne. Hun kjemper mot seg selv, men også mot norsk offentlighet (som kaller henne en krigshisser og

---

¹ Slavenka Drakulić: *Ikke En Flue Fortred*, Humanist Forlag, 2005

neker henne pressekort). Ensomhet, angst, depresjon og traumer fører henne med tiden inn i ett omfattende alkoholmisbruk.

For noen år siden leste jeg Edvard Hambros biografi om Liv Ullmann. Boken fremsto, for meg, som en fargeløs og kjedelig opprømsing av Ullmanns livshistorie. Jeg fikk en sterk fornemmelse av at forfatterens (altfor store) respekt for materialet blokkerte for problematisering og perspektivering av subjektet (Ullmann) og hennes forbindelse til omverdenen. Etter å ha sett *Lise L.* satt jeg igjen med samme fornemmelse.

Produksjonens fokus ligger i å skape et dokumentarisk sceneportrett av Lindbæks turbulente og tragiske liv. Paradokset ligger i at dette fokuset mangler et *egentlig* fokus. Det er rett og slett vanskelig å få tak på hva produksjonsapparatet vil med denne forestillingen. Vi får aldri se hennes kvaliteter og svakheter utviklet. Vi får aldri se hvilke implikasjoner hennes arbeid og væremåte hadde på omverdenen utdypet. Produksjonen lider med andre ord under et fravær av perspektivering og redsel for å ta valg, å velge bort. Selv om karakteren spilles godt og intenst av Tone Danielsen, blir historien liggende å sveve på overflaten. Dette fører prosjektet ut i en kommunikasjonsproblematikk; dette er teater kun for spesielt interesserte i Lise Lindbæk som atomisert individ. Paradokset er at forestillingen har et stort publikum, det settes i skrivende stund opp ekstreteaterforestillinger på Amfiscenen.

Hva produksjonen har med vår samtid å gjøre er det flere anmeldere som har spurt seg, og jeg hiver meg på bølgen: forestillingen er et godt sceneportrett som er godt spilt, men hvilket samtidsperspektiv tar den? Kanskje man bør ha klarere kriterier for hva som defineres under samtidsbegrepet innen norsk teater.